

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

MVCRX061KAQR
prvotní identifikátor

odbor archivní správy a spisové služby
Nad Štolou 3
170 34 Praha 7

Č. j. MV- 75729-3/AS-2022

Praha 27. června 2022
Přílohy: 2

Podle rozdělovníku

Vědecká archivní rada - zápis ze zasedání 2. června 2022

Z pověření předsedy Vědecké archivní rady, pana Mgr. Petra Vokáče, náměstka ministra vnitra pro řízení sekce legislativy a státní správy, Vám zasílám zápis s přílohami z prvního zasedání Vědecké archivní rady v roce 2022, které se uskutečnilo dne 2. června.

Další zasedání Vědecké archivní rady se bude konat v září tohoto roku. Členové Vědecké archivní rady budou s předstihem informováni o místě konání, o jeho programu a případně rovněž o způsobu dopravy.

PhDr. Daniel Doležal, Ph.D.
ředitel

Vyřizuje: PhDr. Jiří Úlovec
tel. č.: 974 847 603
e-mail: assekret@mvcz.cz; jiri.ulovec@mvcz.cz

Rozdělovník

Mgr. Petr Vokáč, předseda VAR
náměstek ministra vnitra pro řízení sekce legislativy a státní správy

Doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc., místopředseda VAR
Archiv hlavního města Prahy

PhDr. Libuše Benešová
poradce ředitele odboru spisové a archivní služby KPR

Prof. PhDr. Marie Bláhová, DrSc.
vedoucí katedry Pomocných věd historických a archivního studia FF UK

Mgr. Petr Cajthaml
vedoucí Archivu Univerzity Karlovy

Doc. Dr. Ing. Michal Ďurovič
vedoucí Ústavu chemické technologie restaurování památek VŠCHT Praha

Mgr. Karel Halla
předseda České archivní společnosti

PhDr. Bohdan Kaňák, Ph.D.
vedoucí oddělení Státní okresní archiv Olomouc

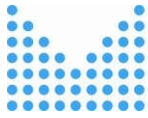
Doc. PhDr. Helena Krmíčková, Dr.
vedoucí centra Ediční pracoviště – literární a epigrafické texty

PhDr. Zdeněk Martínek, CSc.
vedoucí Státního okresního archivu Pelhřimov

Mgr. Karel Matuška
vedoucí oddělení předarchivní péče a metodiky Státního oblastního archivu v Třeboni

Mgr. Vladimír Opěla
kurátor sbírkových fondů Národního filmového archivu v Praze

PhDr. Marie Plevová, Ph.D.
vedoucí Diecézního archivu Biskupství brněnského

Mgr. Radek Pokorný
zástupce ředitele Státního oblastního archivu v Hradci Králové a vedoucí oddělení
předarchivní péče

Mgr. PaedDr. Petr Rak, Ph.D.
vedoucí Státního okresního archivu Chomutov se sídlem v Kadani

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.
ředitelka Ústavu archivnictví a PVH Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

PhDr. Hana Říhová
vedoucí 1. oddělení Státního oblastního archivu v Plzni

Mgr. Tomáš Šimek
ředitel odboru spisové a archivní služby ÚZSI

PhDr. Vojtěch Vaněk
vedoucí Státního okresního archivu Kutná Hora

Mgr. Irena Wintrová
vedoucí Archivu programových fondů České televize

čj. MV-75729-3/AS-2022

ZÁPIS ZE ZASEDÁNÍ VĚDECKÉ ARCHIVNÍ RADY

Konané dne 2. června 2022

Praha, Spiritka

Přítomni: Mgr. Petr Vokáč (předseda VAR, náměstek MV), PhDr. Daniel Doležal, Ph.D. (1. místopředseda VAR), doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc. (místopředseda VAR), PhDr. Libuše Benešová (KPR), Prof. PhDr. Marie Bláhová, DrSc. (FF UK), Mgr. Petr Cajthaml (Archiv UK), Doc. Dr. Ing. Michal Ďurovič (VŠCHT), Mgr. Karel Halla (předseda ČAS), PhDr. Bohdan Kaňák, Ph.D. (SOkA Olomouc), PhDr. Zdeněk Martínek, CSc. (SOkA Pelhřimov), Karel Matuška (SOA v Třeboni), Mgr. Vladimír Opěla, PhDr. Marie Plevová, Ph.D. (Diecézní archiv), Mgr. Radek Pokorný (SOA v Hradci Králové), PhDr. Hana Říhová (SOA v Plzni), PhDr. Vojtěch Vaněk, Ph.D. (SOkA Kutná Hora), Mgr. Pavlína Nimrichtrová, (NA), PhDr. Jiřina Prokopová (OASSS), Mgr. Michal Severa (OASSS), PhDr. Jiří Úlovec (OASSS). Dle prezenční listiny.

Úvodem přivítal přítomné ředitel odboru archivní správy a spisové služby MV ČR a nový 1. místopředseda VAR D. Doležal. Předseda VAR a náměstek ministra vnitra P. Vokáč seznámil VAR s prioritami MV a snahou věnovat archivnictví vyšší pozornost. Konstatoval také, že usiluje o navýšení strategických investic do této oblasti.

D. Doležal krátce uvedl své teze, které zveřejnil před nástupem na AS, a rovněž svůj projev na valné hromadě ČAS. Zmínil, že v Hradci Králové se bude konat konference k aktuálním problémům v archivnictví, do konce měsíce června by měla vyjít výzva k podávání příspěvků.

1. SOUČASNÝ STAV ARCHIVNÍ SÍTĚ A AKTUÁLNÍ DĚNÍ NA POLI AKREDITOVANÝCH ARCHIVŮ

(J. Prokopová)

J. Prokopová představila a shrnula aktuální stav archivní sítě a nedávné změny. Současně byly prezentovány výsledky kontrol výkonu spisové služby a personálního

zajištění akreditovaných archivů. Zmíněny byly rovněž odmítnuté akreditace digitálních archivů a připravované akreditace do budoucna. NÚKIB by měl požádat o akreditaci specializovaného a bezpečnostního archivu; nelze vyloučit, že zanikne Podnikový archiv Sokolské uhelné. *Podrobněji viz příloha č. 2.*

H. Říhová zmínila, že SOA v Plzni převzalo 700 bm od Sokolské uhelné a ještě 300 bm zbývá. Po jejich převzetí bude zaplněno pracoviště v Klášteře u Nepomuku.

D. Doležal v souvislosti s tristním stavem archivu ČVUT zjišťoval možné sankce, které by bylo možné ze strany MV uplatňovat u nestátních archivů. Takový nástroj ovšem neexistuje a je to možný námět do nového zákona o archivnictví.

Na dotaz **V. Ledvinky** shrnul **D. Doležal** stavební práce v archivní oblasti. (MZA, SOkA Louny, SOA Plzeň, SOkA Kladno, NA, ZA v Opavě, SOkA Znojmo, SOkA Český Krumlov).

2. STAV INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ V ARCHIVNICTVÍ (P. Nimrichtrová)

Vystupující shrnula v prezentaci aktuální stav informačních systémů v archivnictví, především pak byly zohledněny systémy, které provozuje Národní archiv (PEvA II, CAM, IS NDA, NArP) a Ministerstvo vnitra (PEvA II, CAM, ELZA)

- IS centrální: PEvA II, CAM, IS NDA, Národní portál (výběr, zpřístupnění – Aron a eBadatelna)

- IS lokální: pro zpracování (ELZA, Bach); pro zpřístupnění (ARON, Bach, badatelny, digitalizáty)

Nejvíce se původci a předcharchiváři setkávají s Národním portálem. V jeho prostředí je aktivních 72 archivů (z celkových 110) a 397 původců. Pro práci s prostředím bylo proškoleny celkem 220 archivářů. Denně se zahájí 5–10 nových skartačních řízení a validuje se denně 20-30 tis. SIP balíčků. Nastává ovšem klasický problém s původci, co je výstupem z jejich eSSL. NA připravuje připomínky pro všechny legislativní předpisy ke správě dokumentů (hlavně na možné výměny mezi systémy a struktury datových balíčků a formátů). Celkově je problém s centralizací agend ve smyslu stírání provenienčního principu. V rámci standardizace je pracováno na Národním

standardu pro archivní formáty, probíhá úprava NSESSS, připravuje se standardizace BIM a vytvoření metodiky pro Geodata (předání GIS dat do archivu). Dále metodika pro ochranu osobní údajů v archivech – ve spolupráci se SOA Praha. Česká specifikace EAD, definice výměnného AIP a vzorový provozní řád digitálního archivu. Funguje úspěšná spolupráce mezi archivy, ale i ta mezinárodní. Plány: Národní digitální badatelna; eGovernment, standardizace, zdokonalení NArP a rozvoj NDA. *Více viz prezentace, příloha č. 3.*

P. Cajthaml položil dotaz ohledně nepřístupného CAMu, načež **D. Doležal** odpověděl, že je třeba definovat, jak bude se systémem zacházeno a kdo bude jeho garantem; zmínil personální a provozní problémy správy systému do budoucna. Dále P. Cajthaml zmínil nesoulad modulu NDA s pravidly.

V. Vaněk zmínil, že NDA bude do budoucna zřejmě robustní systém, který si vyžádá nemalé prostředky. Uvedl i problémy se SIP balíčky.

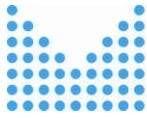
D. Doležal konstatoval, že se do budoucna nevyhneme eliminaci lidského faktoru při práci s digitálními archiváliemi a dokumenty, jelikož již v současném množství je problém s nimi pracovat. Na to **R. Pokorný** reagoval, že se práci archivářů nevyhneme, problém vidí v digitálních datech uložených mimo systémy eSSL.

3. STAVEBNÍ ŘÍZENÍ - ZÁKON Č. 283/2021 SB., STAVEBNÍ ZÁKON, INFORMACE (J. Úlovec)

J. Úlovec shrnul a seznámil přítomné s problematikou kolem nového stavebního zákona a s tím související spisovou rozlukou. Archivy se nebudou pouze potýkat s analogovými dokumenty, ale bude třeba zajistit rovněž výběr metadat ze systémů (VERA). To by měl zajistit Národní archiv, státní oblastní archivy zabezpečí přejímku analogových dokumentů. *Více viz příloha č. 4.*

4. BUDOUCÍ PODOBA A FUNGOVÁNÍ VAR (diskuzní bod)

Stěžejním bodem jednání Vědecké archivní rady byla diskuze nad její podobou a fungováním do budoucna.

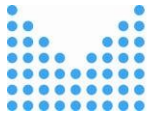

V. Ledvinka na začátek uvedl, že VAR je prakticky od r. 2005 zbytečná a pozbývá smysl. Její zrušení považuje za jednoduché, ale ne šťastné řešení. VAR může totiž plnit úlohy ve sférách, kde MV nepůsobí. Přimlouvá se k její transformaci, neboť její současná podoba je neudržitelná. Její transformace v roce 1954 sdružila nadresortní orgány, které tehdy přišly o archivnictví, tedy kromě MV se do VAR začlenili i zástupci z ministerstva školství a kultury. Aktivitou VAR za předsedy V. Vaněčka byl vydán archivní zákon v roce 1974. V době revoluce v roce 1989 byla VAR přeobsazena, fungovala jako jakýsi revoluční orgán a suplovala archivní správu, než se po událostech roku 1989 konstitovala. Následně měla podíl na archivním zákoně v roce 1992 a rovněž na výstavbě či adaptaci archivních budov v letech 1994–2007. Výsledkem porevoluční doby byl zákon z roku 2004. V. Ledvinka navrhl, aby se obnovila její mezirezortnost (vysoké školy, kulturní instituce a archivy). Měl by to být reprezentativní orgán, měl by se věnovat rovněž fóru nestátních archivů, sféře archivní péče, vzdělávání archivářů a využívání archiválií. Zapotřebí je nový statut VAR.

P. Cajthaml navrhl, že by ve VAR měli rovněž zasedat zřizovatelé soukromých archivů, dále zpracovatelé informací a uživatelé archiválií. Navrhuje omezený mandát členů, aby se nesnižovala jejich aktivita a navrhl výběr členů na základě návrhu odborných společností.

B. Kaňák zasedal ve VAR v době, kdy upadala její aktivita. Plénum mělo pracovat rychleji – materiály přicházely pozdě, byly totiž nejdříve projednány s řediteli archivů a pak předány VAR. Doporučuje nízký počet členů.

P. Vokáč navrhuje, aby šlo o mezirezortní orgán, kde by byly zastoupeny archivy napříč na bázi pracovních skupin k jednotlivým problematikám. Předsedové skupin by byli členy VAR. Odtud by měla vycházet doporučení a usnesení. Změny na bázi zákona není třeba podnikat – stačí aktualizovat statut, což bude vnitřní dokument MV, který by mohl vzniknout na podzim t. r. Je třeba uvažovat i záležitosti rozpočtové, personální, etc. K tomu **V. Ledvinka** poznamenal, že pracovní skupiny

do r. 2005 pracovaly pod VAR, poté byly přesunuty na AS MV. Meziřezortnost ovšem byla odmítnuta v letech 2003–2004. Garantem by měla být AS MV.

J. Úlovec zmínil, že VAR je reprezentativní orgán, který ovšem reprezentuje archivnictví jen v rámci archivní sítě. V případě rozšiřování VAR o zástupce institucí mimo archivnictví bude poněkud problematické specifikovat (vymežit) náplň činnosti VAR. K poznámce **V. Ledvinky** doplnil, že v 90. letech minulého století byla VAR oddělena od AS, neboť fungovala samostatně; ke splynutí řídicích funkcí VAR s AS došlo až po roce 2000, resp. po roce 2005.

R. Pokorný uvedl, že velký rozsah a náplň VAR nemusí dobře fungovat, je zapotřebí pracovat v malých skupinách. Problém vidí v pravomocích a především pak v úkolování jednotlivých členů VAR nebo skupin.

K. Halla poznamenal, že ČAS začala v posledních letech pořádat konference v jiném formátu, kdy je k dispozici několik sekcí, v nichž se diskutuje o nejrůznějších problémech v archivnictví. Výsledky rozprav však nemají další odezvu. VAR by měla být koordinátor a hodnotitel nápadů v této oblasti.

J. Prokopová vidí problém u soukromých archivů, kde není žádná opora v zákoně. Současně je nutné přihlédnout ke skutečnosti, že akreditované archivy mají 1–2 pracovní úvazky.

D. Doležal shrnul celý problém s tím, že společně s náměstkem MV sestaví návrh nového statutu VAR a předloží ho k posouzení dalšímu zasedání VAR. *Více v příloze č. 5.*

5. SNÍŽENÍ PŘÍLIVU ARCHIVÁLIÍ (diskuzní bod, J. Úlovec)

Členové VAR obdrželi jako podklad materiály, shrnující vývoj problematiky v letech 2010 až 2021, tedy za posledních 12 let, v osmi státních archivech.

J. Úlovec zahájil projednávání tohoto bodu shrnutím situace. Upozornil na několik kritických momentů, zejména na rozdíl mezi množstvím přijatých archiválií (65,8 bkm) a nově získaných úložných prostor po odečtení objemu již převzatých archiválií, které v nich musely být uloženy, což činí přibližně 25 bkm. Konstatoval, že pokud bude

vývoj v tomto duchu pokračovat, veškeré úložné kapacity osmi státních archivů budou během příštích deseti let i přes nově získané prostory vyčerpány. Vzhledem k současné ekonomické situaci lze přitom počítat maximálně s dokončením Kladna a s úpravami objektů v Českém Krumlově, Uherském Hradišti a ve Znojmě. V této situaci připomněl také další důležitý aspekt, jímž je nerovnoměrné rozložení nově získávaných úložných prostor v rámci archivní sítě.

Následně postupně komentoval jednotlivá řešení situace, která je možné využít. Déle se zastavil u těch, jejichž realizací by bylo možné stav změnit. Je to především omezení pravomocí archiváře při jeho rozhodování o výběru archiválií stanovením závazných typů dokumentů se skartačním znakem „A“ a vypouštěním skartačních znaků „V“ a „S“, což by bylo možné realizovat u vybraných druhů původců dokumentů. Zmínil rovněž nutnost pečlivě prověřit kvalitu již převzatých archiválií (nové posouzení) a v té souvislosti možnost prolomení roku 1850 jako mezníku, který byl vzhledem k ustanovení § 44 písm. t) AZ stejně již fakticky prolomen.

Následná diskuse, již se zúčastnili prakticky všichni přítomní členové VAR, byla velmi živá a dokumentovala, že přednesený problém je zásadní a všichni jsou si vědomi potřebnosti nalézt správné řešení. V diskusi zaznělo několik podnětných příspěvků.

R. Pokorný upozornil na fakt, že archivář musí být jediný, kdo rozhodne o výběru archiválií, nicméně podpořil ponechání skartačního znaku „A“ a zrušení zbývajících dvou znaků, v čemž spatřuje rovněž alespoň částečné zjednodušení práce při posuzování dokumentů.

B. Kaňák upozornil v této souvislosti, že rozhodně nelze eliminovat zkušenost archiváře při výběru, byť bude určitým způsobem zformalizován.

P. Nimrichtrová uvedla na švýcarském příkladu snahu o vytváření společného spisového a skartačního plánu pro vybrané agendy.

Z. Martínek konstatoval, že tvorba jednotných spisových plánů má smysl pro velké původce, naopak u malých (obce apod.) jsou vzhledem k jejich činnosti a minimální naplněnosti množství položek zbytečné. Přiklonil se k názoru, že bychom se měli orientovat především na informace a v té souvislosti na vybrané agendy, nikoliv jen

na typů dokumentů, jak je tomu v současnosti v převážné většině případů. Jako příklad složité práce archiváře uvedl soudní agendu, pro jejíž typologizaci bude nutné přistupovat z mnoha hledisek (problém – každý archiv a mnohdy dokonce každá jeho vnitřní organizační součást přistupuje k výběru archiválií v této skupině původců dokumentů z různých hledisek).

P. Cajthaml potvrdil nutnost revize spisových plánů u vybraných skupin původců a navrhl začít se vážně zabývat metodou vzorkování.

D. Doležal doporučil rovněž vyzvat katedry archivnictví vysokých škol k zadávání prací s těmito tématy, tedy jak hodnotit vybrané typy dokumentů při výběru archiválií. Jejich závěry by mohly být za předpokladu odborného vedení prací velmi užitečné pro následný rozbor vybraných agend.

V. Vaněk souhlasil s určitou standardizací práce archiváře, ovšem totéž by mělo proběhnout také u původců dokumentů (MV by mělo opět začít vydávat vzorové spisové a skartační plány pro vybrané skupiny původců dokumentů). Současně otevřel problematiku získávání nových úložných prostor. Problém vidí nejen v nedostatečných investicích do stávajících budov (statika, údržba, nové prostory, atd.), ale rovněž v přípravě podkladů k této činnosti. Připomněl, že archiváři nejsou v těchto oblastech odborníky a podporoval zřízení stavební komise pro stavbu a údržbu budov (komise při AS sice existuje, ale zabývá se spíše problematikou výstavby budov specializovaných archivů). **D. Doležal** vznesl v této souvislosti požadavek na odborníka vzdělaného v oboru stavebnictví, který by jako poradce dokázal rozpoznat všechny záludnosti, které při stavbě mohou vzniknout. Připomněl, že stávající budovy státních archivů jsou solitéry, což vytváří řadu problémů, takže v budoucnu bychom se měli orientovat na typizaci archivních budov, což by vzhledem k identické pracovní činnosti neměl být neřešitelný problém. **K. Halla** uvedl jako příklad situaci v bavorských státních archivech, kdy na ředitelství archivů působí a veškerou činnost při výstavbě budov řídí a koordinuje jeden zaměstnanec.

P. Cajthaml souhlasil rovněž s přehodnocováním významu již převzatých archiválií do archivů cestou tzv. vnitřní skartace, navrhoval však změnu stávající legislativy,

konkrétně ustanovení § 44 písm. t) AZ ve smyslu, aby přehodnocování jejich významu schvalovaly samotné archivy bez nutnosti obracet se na MV, resp. AS. Závěrem bylo konstatováno, že příští zasedání VAR se k problému vrátí. AS navrhne a rozpracuje metody, jimž by měla být v budoucnu věnována zvýšená pozornost, které členové VAR následně prodiskutují. *K tomu dále příloha č. 6.*

6. ZÁVĚR

D. Doležal konstatoval, že existence VAR je stále smysluplná. Na podzim letošního roku se sejde kromě jiného nad posouzením návrhu nového statutu, který bude připraven. Na další zasedání navrhuje rovněž témata, jako jsou provenienční princip, hierarchičtí původci a delimitace archiválií mezi státními a nestátními archivy.

Zapsali:

Mgr. Michal Severa a PhDr. Jiří Úlovec, v Praze 27. června 2022